

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 150. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 450. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravišтво „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ::

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravišтво sprejema naročnino in inserate. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna pettivrstica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste.

Štev. 64.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 21. avgusta 1911.

Leto I.

Ogrska nesramnost.

Setev agrarno klerikalne politike gre bujno v klasje in dozoreva. Dvojen je sad protiljudske gonje, ki jo je uprizorila objestna drhal v interesu sitih in pijanih veleposestnikov, po kneževsko živečih od žuljev in stradanja delavnega ljudstva. Brezvestni politiki te bande se je zahvaliti na eni strani, da je beda med nižjimi sloji od dne do dne večja. Na drugi strani pa so patentirani „patriotje“ dosegli, da raste brezobraznost madjarske gospodujoče klike bujno kakor gobe po dežju in visoko kakor planinski snežniki. „Avstrijanstvo“ te izkoriščevalne drhali je napravilo, da se čuti bečarstvo v Budimpešti kot gospodarja Avstrije in nič drugega ne manjka več, kakor da zakliče zalumpna madjarska grofija izstradanemu avstrijskemu prebivalstvu: Na kolena! Pa me obušaj!

Pogajanje avstrijske vlade z ogrsko zaradi uvoza argentinskega mesa je prekinjeno. Od tistega trenutka, ko je klaverna večina avstrijskega parlamenta na ukaz Gautscha in veleagrarne drhali priznala, da ima ogrska vlada pravico vmešavati se v notranje avstrijske zadeve, so onstran Litve zrastle, pa si domišljajo, da smo le še vazali grofa Khuena in gospoda Lukača. Za to, da bi se smelo vpeljati v Avstrijo nekoliko ton argentinskega mesa, diktira ogrska vlada nesramne pogoje, ki bi pomenili za Avstrijo brezprimerno ponižanje, če bi bila tako pasje pohlevna, da bi jih sprejela. Madjarska prevzetnost ne zahteva nič manj, kakor da se ji dovoli drugi tir na oderberški železnici in direktna zveza kašanske železnice z Annabergom v pruski Šleziji. Pri vsem tem dela ogrska vlada tak nedolžen obraz, kakor da ne bi niti razumela, zakaj da se Avstrija upira taki levji kupčiji.

V uradni izjavi, ki jo je izdala vlada v Budimpešti, govori o škodi, ki jo baje trpe ogrski gospodarski in veterinarski interesi, če se v Avstrijo vpelje argentinsko meso. Hinaškim impertinencom ogrskih vitezov se kmalu nihče več ne bo čudil. O veterinarskih interesih Ogrske sploh ne more biti govora, zato ker so avstrijske oblasti v tem oziru razvile tako strogost, da ne more biti večja. Argentinsko meso se preiskuje doma, preden se odpelje in se preiskuje v Trstu, ko pride sem. Če v teh razmerah Ogrska govori o svojih gospodarskih interesih, je to brezobrazno žaljenje sosedne države, katerega ne bi noben privatni človek mirno vtaknil v žep. Ali madjarski plemenitniki gredo še dalje. Poslali so živinozdravnika Ljudevita Botoka iz Reke v Trst, da se preprča — ne morda, če je meso zdravo, kar bi bilo že itak dovolj predrzno, ampak — če se ne ravna pravilno z argentinskim mesom! To se pravi, da se drzne madjarska im-

pertinenca kontrollirati Avstrijo, pa še celo na avstrijskih tleh!

Zelo smo radovedni, kaj bo na to nezasišano nesramnost odgovoril baron Gautsch. Radovedni smo pa tudi, kje so ostali in kam so se poskrili naši veliki gobezdavi, od nog do glave črnorumeni avstrijski patriotje „Slovenčeve“ armade, da ne dajo vpričo takih brezprimernih napadov na avstrijsko dostojanstvo niti glasu od sebe! Kje je zdaj vsa ta banda, ki hoče ves svet učiti patriotične morale? Kje so klerikalni vitezi, ki so včasih hrustali „Judeomadjare“ kar za zajtrk? Kje je njih domovinsko, lojalno ogorčenje zdaj, ko je napadena čast domovine?

Komediantje molče. Mar jim je domovina in nje dostojanstvo, ko goni madjarska brezobrazna t vodo na njih mlin! Oficiozni „Budapesti Naplo“ piše: „Če Ogrska ne dobi, kar zahteva, tudi Avstrija ne dobi nobenega argentinskega mesa več!“ Klerikalni patriotardi pa ukajo in vriskajo in v svojih srih kličejo gromovito „Elyen Khuen-Hedervary gróf!“ Živio — kdorkoli prepreči uvoz argentinskega mesa, pa če opljuje Avstrijo od severa do juga in od vzhoda do zapada!

Slepu se mora v tej situaciji zdaniti, kakšno lopovsko igro je uganjala klerikalonska drhal, ko je čvekala o interesih kmeta. Gonja zoper uvoz mesa je koristila oderuškim avstrijskim veleposestnikom, še bolj pa je koristila madjarskim izkoriščevalcem, ki izrabljajo to vprašanje sedaj naravnost za izseljevanje.

Avstrijska vlada je prekinila pogajanje z ogrsko. Ali to ne sme zadostovati. Na madjarske impertinence je le še en odgovor, ki so ga socialni demokratje dajali od vsega začetka: Kako se hrani avstrijsko prebivalstvo, ni gospodi v Budimpešti prav nič mar in če hoče Avstrija vpeljati vsak teden dve barki polni mesa, imajo madjarski vitezi lepo držati jezik za zobmi. To je edini odgovor, ki ga zasluži brezobraznost z onkraj Litve. Če ne izreče tega odgovora, se sama degradira na dekle madjarskih grofov in baronov.

Avstrijski odgovor.

Baron Gautsch je odgovoril. Z ogrsko vlado se ne pogaja več. Izjava avstrijskega ministrskega predsednika je v tem oziru jasna. O pogojih, ki mu jih stavlja brezobraznost iz Budimpešte, nerazpravlja. Kratkoma nerazpravlja o njih. Že se odpirajo človeku usta, da bi zaklical: Bravo! Bravo Gautsch! Na take nesramnosti, kakršne producirajo prekolitvanski vitezi, se odgovarja le na ta način, da se nesramnežu obrne hrbet.

Toda počasi! Čitajmo natančno izjavo, ki jo objavlja avstrijska vlada izza prekinjenih

razprav z Ogrsko. V tej izjavi, ki si jo bo treba dobro zapomniti, pravi baron Gautsch, da je avstrijska vlada brzojavno odklonila ogrske zahteve, potem pa nadaljuje tako:

„Ker se tudi za uvoz v Trstu ležeče množine kakšnih 700 ton ni moglo doseči dovoljenje kraljevske ogrske vlade, se morajo po obstoječem pravem položaju odkloniti vse vladi predložene prošnje za uvoz argentinskega mesa.“

Vpričo tega mora navdušenje za barona Gautscha in njegovo odločnost izginiti kakor kafa. Zakaj to ne pomeni nič drugega kakor popolno kapitulacijo Avstrije pred madjarsko prevzetnostjo. Gautsch se odvrta od Khuena s ponosno gesto, ali za tem zunanjim ponosom ne tiči nič drugega kakor izpolnitev bečarskih ukazov. Madjari ne dovoljuje avstrijskemu prebivalstvu argentinskega mesa in Gautsch odgovarja: kakor ukazuje! Torej ne bomo jedli argentinskega mesa.

Oficiozni trasanti bodo olepšali položaj. Hvalili in slavili bodo odločnost avstrijskega ministrskega predsednika, ki se ni uklonil ogrskim zahtevam. Ali položaj je preveč jasen, da bi taki slavošpevi mogli doseči uspeh med ljudstvom. Baron Gautsch je pač odklonil ogrsko zahtevo glede na anberško železniško zvezo, toda popolnoma in brezpogojno je priznal Ogrski pravico, da sme komandirati, kako naj se avstrijsko prebivalstvo hrani in kako naj strada.

Če baron Gautsch misli, da je to vse, kar je ljudstvo v Avstriji pričakovalo od njega, tedaj se moti. Ali ni se začel motiti šele v soboto, ko je brzojavil v Budimpešto, da odklanja ogrske pogoje. Usodno napako je storil v parlamentu dne 29. julija, ko je šel v boj proti Reumannovemu predlogu, ki je bil že sprejet v draginjskem odseku z 29 proti 15 glasovom. Tisto soboto se je baron Gautsch postavil na stališče, da ima Ogrska pravico vmešavati se v avstrijski uvoz mesa in ne šele v soboto, 19. avgusta, temveč že v soboto 29. julija je zmagala Ogrska.

Baron Gautsch je star političar. V javno življenje ni prišel šele vsled Bienenrothovega padea. Saj je bil minister že v Taaffejevi dobi in pozneje je ostal v važnih momentih na čelu vlade. Imel je tudi opraviti z madjarsko gospodo in je našel dosti prilike, da jo je spoznal. Lahko se je tudi prepričal, da je vseeno, če se tisti gospodje imenujejo Szell, Wekerle ali Khuen, Košut, Daranyi ali Lukač. In tisti hip, ko se je postavil na stališče, da gre Madjarom beseda o našem mesnem vprašanju, bi bil moral po svojih izkušnjah vedeti, da ne sme od ogrske plati pričakovati prijaznosti, bratskih občutkov in sosedove uljudnosti, ampak da se bodo tam postavili na roparsko stališče in zahtevali tako ceno, ki nas mora ponižati.

ali pa ki je sploh ne moremo plačati. Če je baron Gautsch od onostran Litve pričakoval kavalirstvo, je bil tako naiven, kakor ne bi smel biti noben političar, kaj šele ministrski predsednik v Avstriji!

Ali baron Gautsch ni edini krivec. Največji greh pada na agrarno drhal, ki ne pozna nobenih drugih interesov kakor nenasitne zahteve svojega brezdaljnega žepa. Vnovič je treba poudarjati, da nima to vse skupaj nič opraviti s kmečkimi interesi, na katere se razbojniška drhal neprenehoma sklicuje, ker ni imel zaradi uvoza argentinskega mesa noben kmet ne vinarja izgube. Samo za interese bogate veleposestniške bande gre, ki stiskuje ubogo ljudstvo in ga obsoja na stradanje, da si more z izsiljenim krvavim denarjem zidati nove graščine, zapravljati tisočake po internacionalnih kopališčih in vzdrževati svoje metrese po kneževsko. Ta tolpa modernih roparskih vitezov, ki je danes šovinistično nacionalna, jutri fanatično internacionalna, danes jezuitično klerikalna, jutri framažonsko svobodomiselnost, je s svojim lopovsko zaslepljevanjem kmečkih volilcev največ kriva, da je zašla politika v državnem zboru v protiljudski oderuški tir.

Krive pa so tudi tiste slavne stranke, ki ne znajo imeti štirindvajset ur enakega mnenja. Dne 28. julija je v draginjskem odseku glasovalo 29 poslancev za Reumannov predlog, da se dovoli uvoz argentinskega mesa brez omejitve časa in množine ter brez ozira na Ogrsko. Samo 15 poslancev je glasovalo proti temu predlogu; to so bili zastopniki agrarcev in klerikalcev. Ali dan pozneje — 24. ur še ni minilo — je tarna baron Gautsch, da se ne sme prezirati Ogrska, in večina je ležala na trebuhu ter lizala prah s Khuen-Hedervaryjevih škornjev.

Zdaj so posledice tukaj. Posledice, ki so postale neizogibne, ko je večina državnega zbora izrekla, da sme Ogrska komandirati. Naš parlament in naša vlada sta mu delala potuho: Grof Khuen-Hedervary ni tak tepec, da ne bi izrabil tega položaja.

Vladne obljube.

Argentinskega mesa ne bo. Srbskega mesa ne bo. Domačega mesa ni. Ali potolažimo se. Saj imamo vlado, ki očetovsko skrbi za avstrijske narode in njih blaginjo. Za nas namenjeno meso, ki leži že teden dni v Trstu, ki je dobro in zdravo in razmeroma po ceni, se sicer odvaža v Benetke in v Jakin, ali to nič ne de. Na Dunaju študirajo mesno vprašanje in ministriško predsedništvo nam pošilja dolgo izjavo, kaj so v poljedeiskem ministristvu že vse preštudirali in kaj da nameravajo. Prav

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Drugi del.

I.

Dan je minil v pestri megli spominov, v težki utrujenosti, ki je objemala telo in dušo. Pred materjo je kakor siva lisa skakal drobni oficirček. V temnem vrtincu se je svetilo bronasto Pavlovo obličje in so se smehljale Andrejeve oči.

Po izbi je hodila, sedla k oknu, gledala na ulico, kakor da bi brez misli nekaj iskala. Pila je vodo, ne da bi si pogasila žejo, in v svojih prsih ni mogla zadušiti žgočega tlenja bridkosti in sramu. Dan je bil prezezan — začetek je imel vsebino in smisel, a sedaj je vse izteklo iz njega, pred njo se je razprostirala pusta planjava in neumljivo se je izpraševala:

— Kaj sedaj? . . .

Prisla je Korsunova. Mahala je z rokami, kričala, plakala, teptala z nogami, predlagala in obečala in grozila komu, a matere ni vse to doseglo.

— Aha! — je slišala kričeči glas Marje, — Razdražili so ljudstvo! In tovarna je vstala. . . Vsa je vstala!

— Da, da! — je tiho dejala mati, zmalajala z glavo in njene oči so nepremično gledale na to, kar je že minilo, kar je odšlo z

Andrejem in Pavlom. Jokati ni mogla — srce se ji je bilo izsušilo in ustni so se izsušile in v ustih je nedostajalo vlage. Roke so se ji tresle. A ves čas je v srcu tlela iskra gneva. Ta ni ugasnila, časih jo je zbadala v prsi kakor igla, in mati je odgovarjala na vsak zbadljaj s hladno obljubo:

— Potrpajte . . .

Zvečer so prišli orožniki. Brez začudenja jih je sprejela, brez strahu. Hrupno so prišli in v njih je bilo nekaj veselega, zadovoljnega. Žoltolični častnik je pokazal zobe:

— Kako se vam godi? Že vtrtjič smo vas obiskali, a?

Molčala je in se suhim jezikom dotaknila ustnih. Častnik je mnogo govoril in jo poučeval; mati je čutila, da rad govori. Ali njegove besede je niso dosegle in ne motile, a ko je rekel:

— Ti sama si kriva, mati, če nisi znala zbuditi v svojem sinu spoštovanja pred Bogom in carjem . . .

Na vratih je stala in zamolklo odgovorila, ne da bi ga pogledala:

— Da . . . otroci so naši sodniki . . . Oni nas po pravici lahko obsojajo, ker smo jih pustili na cedilu.

— Kaj? — je zakričal častnik. — Glasneje!

— Pravim: otroci so naši sodniki! — je ponovila in vzdihnila.

Nato je srdito in urno govoril o nečem, a njegove besede so se vile v kolobarju, ne da bi zadele mater.

Med pričami je bila Marja Korsunova. Poleg matere je stala, a ni gledala nanjo, in kadar se je častnik obrnil do nje s kakšnim vprašanjem, je z globokim poklonom urno odgovarjala:

— Ne vem, vaše blagorodje. Neizobražena ženska sem, pečam se s trgovino in nič drugega ne znam . . .

— Molči! — je velel častnik in si vihal brke. Ona se mu je priklonila, a skrivaj mu je pokazala osle in pomežiknila materi.

Veleli so ji, da preišče Vlasovko. pomigala je z očmi, pogledala častnika in preplašeno dejala:

— Vaše blagorodje, tega pa ne znam!

Zacepetal je z nogo in zakričal. Marja je povedila oči in tiho prosila mater:

— Torej . . . odpni si, Pelageja Nilovna . . .

Preiskala in otipala je njeno obleko in je z zaripljenim obrazom zašepetala:

— Taki psi . . . kaj?

— Kaj govoriš tam? — je osorno zakričal častnik in pogledal v kot, kjer je preiskovala.

— O ženskih rečeh, vaše blagorodje! — je zamomljala Marja, vsa preplašena.

Ko je ukazal materi podpisati zapisnik, je z neveselo roko začrtala z debelimi blestečimi črkami na papir:

„Delavčeva vdova Pelageja Nilovna Vlasova“

— Kaj si napisala? Zakaj to? — je vzkliknil častnik z zaničljivim posmehom in dejal:

— Divjaki . . .

Nato so odšli. Mati je ostala ob oknu, sklenila roke na prsih in je nepremično gledala dolgo pred sabo in stisnila ustni. V svetilki je dogorel petrolej, plamen je nemirno ugašal. Upihnila je in ostala v temi. Teman oblak bridke brezsmiselnosti je napolnil njene prsi in ustavljal njeno srce. Dolgo je stala — nogo so se utrudile in oči. Slišala je, da je pod oknom obstala Marja in s pijanim glasom zakričala:

— Ali spiš, Pelageja? Mučenica nesrečna . . . Le spi! Tudi drugi trpe . . .

Mati je oblečena legla v postelj in kmalu se je pogreznila v težko spanje, kakor da bi padla v globoko omotico.

Sanjala je o kupu rumenega peska za močvirjem, ob cesti v mesto. Na kraju, na porokbu k jamam, kjer so kopali pesek, je stal Pavel in pel z Andrejevim glasom tiho in zvonko:

— Na nogo, delavec! Na plan!

Šla je mimo peščenega griča po cesti in položivši dlan na čelo je gledala na sina. Na modrem ozadju vrbe se je ostro in razločno odražala njegova postava, ki se ni mogla odločiti, da bi stopila k njemu, sram je bilo ker je bila noseča. In v naročju je imela tudi otroka. Šla je naprej. Na polju so otroci bili žogo, mnogo jih je bilo in žoga je bila rdeča. Otroci v naročju se je iztegnil k njim in glasno zajokal.

(Dalje.)

lepo spisan članek je to in baron Gautsch je zelo uljuden gospod. Zato bomo tudi mi uljudni, pa bomo svojim čitateljem jutri povedali, kaj nam vse obljubljuje gospod baron. Visokovladna briga za ljudstvo je v resnici velika in ljudstvu ni treba nič drugega kakor počakati par let. Samo par let — saj to ni veliko. Le toliko časa, da se zredi tista velika množina prašičev, ki nam jo obljubljuje poljedelsko ministrstvo. Ljudstvo naj le skrbi, da do takrat ne pogine. Dotlej naj se nekoliko privadi živeti brez mesa in podobnih delikates. Kaj naj je med tem, tega sicer mi ne vemo. Zakaj naše žene nam same dannadan pripovedujejo, da ne vedo več kaj bi kuhale, ker je od moke do zelja vse drago. Morda nas pouči ljubezno ministrsko predsedništvo tudi o tem. Bilo bi prav lepo, če bi nam poslalo zanesljiv recept, po katerem bi delavsko ljudstvo in srednji stanovi lahko izhajali s sedanjimi zaslužki. Medtem poizkusimo vsekakor za objavo vladnega članka. Morda bodo imeli čitatelji vsaj kaj užitek, ko se jim bodo slane cedile ob napovedanju raja, ki nastane v Avstriji čez par let, kadar se zrede obljubovana telela in pujski.

NOVICE.

*** Kako se ravna s poštenimi častniki.** Ruski „Sjevero-zapadni glas“ piše: Pri nekem polku je bil pridelen revizijski komisiji praporščak Zvirin, ki se je resno zavedal svojih dolžnosti. V računih častniškega društva je našel tako slabo gospodarstvo in tako kričeca nesoglasja med posameznimi postavkami, da se je v njem upravičeno zbudil sum, da primanjkuje okoli 10.000 rubljev. Naznanil je stvar takozvanemu gospodarskemu odboru, ki se je pa kratkoma izjavil, da ima trdno zupanje v svoje častnike in ne polaga nikake važnosti na formalna nesoglasja. Toda praporščak je bil trdovraten in „predrzna“ butica, pa je stvar naznanil šefu dotičnega polka, češ da neče biti odgovoren za tako vknjižene izdatke. To je pa imelo za posledico, da je bil Zvirin prestavljen v majhno zakonito gnezdo. Nato se je obrnil Zvirin na divizijskega poveljnika s pritožbo. Ker se je pa v njej izrazil, da so ga zato prestavili, ker se je odločnejše postavil na stališče zakona, kakor je želel polkovni šef, so ga postavili pred vojno sodišče. Tam je v svoj zagovor govoril s plamenčimi besedami nekako tako-le: „Gospodje sodniki, ne vsled zločina, in ne vsled prestopka sem pripeljal pred vas. Privreda me je semkaj borba proti zlu, ki izjeda vsak državni groš... Kako je rekel državni pravdnik v moskovskem procesu: Marsikateri častnik, ki se bori v fronti, se vleže zvečer pošten k počitku, zjutraj pa vstane podkupljen iz postelje! Kaj sem torej hotel? Hotel sem vstati kot poštenjak, ker sem šel spat kot poštenjak... Zato pa sedim zdaj pred vami na zatožni klopi!“ Vojno sodišče pa ni hotelo bližje preiskati od Zvirina podanega gradiiva in je prisodilo mlademu častniku, ki se je boril za pravico, kratkoma par tednov zapora.

*** Krematoriji na Nemškem.** L. 1911. so napravili na Nemškem 3 nove krematorije, tako da je zdaj vseh skupaj 23. Po zadnjem štetju je bilo dosedaj sežganih 6114 trupel, od katerih odpade največje število 678 na Hamburg, a najmanj na Dessau s 25 osebami. Na drugo mesto pride Ščavnica s 643 osebami, Gotha s 549 itd. Sedaj nameravajo tudi nekatera druga mesta zgraditi sežigališča in leto 1911. prinese gotovo znatno pomočitev krematorijev. Prvi krematorij je bil ustanovljen l. 1878. 20 let pozneje, namreč l. 1898. jih je bilo 5, l. 1908. vseh skupaj 8, čez 30 let se je njih število že podvojilo, leta 1910 jih je bilo 20, a l. 1911. 23. V istem razmerju z naraščanjem sežigališč je raslo tudi število sežganih trupel. L. 1878. se je dala samo ena oseba sežgati, 20 let pozneje 20 oseb, čez 25 let 1074, l. 1908. že 4050, a l. 1910. vseh skupaj 6074 oseb.

*** Kdaj je nastala beseda socializem in socialist.** Beseda socialist je bila baje prvičkrat tiskana na Angleškem dne 24. avgusta 1838, besedo socializem pa je prvičkrat zapisal Joniceres meseca februarja 1833. Ali bržkone so te besede starejše. Deville trdi, da je švicarski pastor Aleksander Vinek že 23. novembra 1813 v tedniku „Sejalec“ zapisal stavek: „Oddeljujemo se, da se spet združujemo; individualizem vodi nazaj k socializmu.“ O „socialistih“ govori Fourier v svojem časopisu „La reforme industrielle“ že 12. aprila 1813.

*** Koliko milijonov stane kajenje.** V prvem zvezku letošnjega poročila c. kr. finančnega ministrstva so sestavljeni pregledni podatki, koliko tobaka se je razpečalo v naši državi l. 1910. Po tem poročilu se je prodalo za okroglo 183'54 milijonov kron tobaka, od katere vsote odpade 5'84 milijonov na inozemstvo. V primeri s prejšnjim letom ima konsum 11'48 milijonov prirastka. Največji tabačni konsum ima Češka, za njo pa pride Nižje Avstrijsko z Dunajem, najmanjši konsum jo v Dalmaciji. Razmeroma najbolj so šle na Dunaju, je koncem lanskega leta, vpljene virginioza in cigarilos. Skupno je bilo prodanih

1212'05 milijonov komadov smodk in 5451'74 milijonov svalčič. od katerih se je razpečalo največ športnih, memfis in ogrskih svalčič. Nazadovale so dame in sultanke. Duhana za kihanje se je prodalo za 15'844 kron manj kakor lani, tudi izvoz v inozemstvo izkazuje za 536.000 kron nazadovanja.

*** Milijonarjeve zapovedi.** Parižanom je bilo dobro znano, da ni bil milijonar W. Gates, ki je tamkaj umrl, nikakršen vzor človeških kreposti. Navada je že taka, da so vsi dolarski kralji v življenju svetniki in na papirju, ako jih nič ne stane, moralisti. Gabes, ki je bil sam okoreli igralec, je presenetil nekoč mlade ljudi, ki so bili zbrani na konferenci metodistov, s sledečimi zapovedi za mlade ljudi: Ne stavi. — Ne igray karte. — Ne hodi na dirke. — Ne špekuliraj s pšenico. — Ne špekuliraj sploh na borzi. — Ne izogibaj se poštenemu delu. — Vse te zapovedi je napisal Gates iz globokega prepričanja, kajti sam ni izpolnjeval niti ene, izvzemši morda zadnje in sicer v tem zmislu, da se tudi nepoštenemu delu ni izogibal.

*** Nekaj zanimivosti o dežju.** Vsako sekundo pada na zemljo 15.000.000 ton dežja, vsako uro 53.000 milijonov ton, na dan okoli bilijon 271.000 milijonov, na leto približno 464 bilijonov ton. Ako bi se ta ogromna masa vode razdelila enakomerno po vsej zemeljski površini, bi stala voda po nji 91 cm visoko. Ali dež pada zelo neenakomerno in neenako na raznih predelih zemeljske oble. V mnogih krajih ne pade celo leto kapljica dežja, medtem ko bi v drugih krajih stala voda, ki pada iz oblakov, po več metrov visoko. Tako pade n. pr. na nemški jugozapadni afrikanški obali tako malo dežja, da bi stala dežnica na dotični površini komaj 1 do 4 cm visoko, medtem ko bi v drugih krajih dosegla višino do 10 m. Množina vode ne zavisi od tega, koliko časa dežuje. Kratkotrajni tropični hudourni oblak izlije na zemljo več vode v par minutah kakor pri nas večurno deževanje. Posebno hude plohe imajo v Indiji, kjer padajo od polovice junija do polovice septembra po zapadni obali deževni curki po 4450 mm široki. To velikansko množino dežnice namerava uporabljati, kakor poročajo z amerikanskega konzulata v Bombay, neko amerikansko električno društvo za dobavo električne sile. Upajo, da bodo dobili od nje 40.000 konjskih sil. V kratkem prično graditi v ta namen tri rezervoare ali boljše rečeno jezera, katerih eden bo imel prostora za 280 milijonov kubičnih čevljev vode, a drugi celo za 2800 milijonov. Voda iz obeh jezer bo padala z višine 1200 čevljev skoz tunel v ogromen 7 milijard kubičnih čevljev obsegajoči rezervoar in bo dajala 90 km od Bombaya, oddaljeni centrali električno energijo. Po mnenju amerikanških in angleških inženirjev ne bo nobene zapreke praktični izpeljavi tega načrta.

*** Prebivalci brlogov v Beludžistanu.** Po vseh krajih sveta so bili časi, ko so ljudje rabili naravne brloge ali pa umetne zemeljske in skalnate votline za svoja bivališča. V Evrepi se je ta navada opustila najbrž kmalu po veliki ledeni dobi ali pa vsaj pred začetkom takozvane zgodovinske dobe. V izjemnih slučajih so se dobila stanovanja pač tudi še veliko pozneje, tako n. pr. še pred dvajsetimi leti v severnem predgorju Harca na Nemškem. Predzgodovinski človek je rabil votline, ker se je v njih najbolj zavaroval pred divjimi zverinami in pred sovražniki in pa ker se še ni bil naučil graditi umetna bivališča. Ali tudi pozneje, ko je prišel že na visoko kulturno stopnjo, so posamezniki iz posebnih razlogov iskali taka stanovanja, zlasti ker so smatrali puščavništvo za pogoj posebno svetega življenja. Glasoviti so brlogi budhističnih menihov in puščavnikov v Tibetu. Zdaj pa je dr. Erih Zugmayer našel take votline v Beludžistanu, v mali kneževini Las Bela. Po nekaterih stenah so cele vrste in takorekoč cela nadstropja takih izdolbin, ki so že davno zapuščene od ljudi. Najbrže so tudi po njih prebivali budhistični menihi, ki pa so se morali že pred 1200 leti umakniti izlamu. Nasilnega preganjanja pa najbrže ni bilo, zakaj brlogi leže tako, da je treba poštenega turističnega truda, če se sploh hoče priti do njih.

*** Čudeži mraza.** Profesor Raoul Pichet, eden prvih raziskovalcev mraza, je v Londonu predaval o tej znanstveni panogi. Posebno zanimivo je, kako deluje mraz na telo in na način življenja. Žive ribe n. pr. se morejo samo do 15 stopinj pod ničlo shladiti. V takem stanju so podobne storžu, ki se da na drobne koščke lomiti. Ako se jih zopet malo ogreje, tedaj prične veselo plavati po vodi. Zabe vzdrže 28 stopinj mraza, nekatera kače 25, stonoge do 50, infuzorije do 60, a polži celo do 120 stopinj, ne da bi tak mraz škodoval njihovu življenju. Seveda ne smejo biti predolgo izpostavljeni mrazu v mnogih slučajih ne čez eno uro. Jako občutljiva za mraz so jajca vseh ptic, temperatura nižja od 1 stopinje uniči jih vse brez izjeme. Najhujši sovražniki človeštva pa, kakor mikrobe, bakterije, bacili itd. so za mraz nedovzetni.

Angleška stavka.

Kapitalistična družba spoznava moč organiziranega delavstva. Velikanski dogodek je se-

danja stavka na Angleškem in velikanske so njene posledice. Ves kapitalizem Velike Britanije, ta gospodarski hrust, ki gospoduje s svojimi milijardami, s svojo ogromno posestjo po vseh krajih obljudenega sveta, je združen na eni strani in vlada se postavlja s svojo državo in militaristično močjo na njegovo stran. Velikan, ki se z njim ne bi mogla meriti sila rimskih cesarjev. Ali ne drugi strani vstaja delavstvo, ki nima bogastva, ne kanonov in hrust je brez moči. Zmerja in psuje, žuga, krči pesi, mobilizira vojaštvo, vozi bojne ladje semintja, pomnožuje policijo — ali vse to je, kakor da udriha po vodi. V denarju je velika moč, v puškah tudi. Ali da more družba živeti, je treba dela, težkega dela, komplicirane dela in če počivajo delavske roke, jih ne morejo nadomestiti ne cekini ne bajoneti. Če počivajo delavske roke, zmanjka kruha in krompirja; smodnik in kroglice, tolarji in bankovci se pa ne morejo jesti. Če počivajo delavske roke, se ustavi produkcija in kupčija, profiti pa plavajo po vodi. Velikanska angleška stavka daje kapitalistični družbi temeljit pouk!

Najprej so se posledice občutile doma, po velikih mestih. Aproximacija industrijskih in trgovskih središč je popolnoma odvisna od zunanjega dovoza. Rezerve živeža v velikih mestih zadoščajo komaj za nekoliko dni. Blago, ki mora biti sveže, kakor mleko, maslo, jajca itd., se dovažja vsak dan za hipno potrebo. Čim se ustavi dovoz, je pomanjkanje takoj občutno. Ali učinke angleške stavke čuti tudi že inozemstvo. Izvoz angleškega premoga je življenskega pomena za mnogo industrij na kontinentu, zlasti na Francoskem in v Nemčiji. In le še par dni, pa ne bo na Angleškem dosti premoga za domače potrebe, kaj šele za izvoz! Po nemških, francoskih, holandskih lukah se kupiči blago, namenjeno za Anglijo. Kdo bi izvažal, ko se ne ve, kdaj ga bodo angleški delavci izkrcavali, kdaj ga bodo angleški železničarji odvažali tja, kamor je namenjeno? Dvestopetdesetisoč železničarjev, četr milijona, je bilo že v stavki, a štrajk se neprenehoma razširja. Z nepopisno sugestivno močjo se loteva vedno novih delavskih množic in kako velikansko skrb provzroča to silno gibanje, se vidi najbolje po tem, da se je parlament odgodil samo do torka in da nameravajo nekateri liberalni poslanci v tork predlagati prisilno spravo; parlament naj bi sklenil pogoje, ki jih morajo podjetniki sprejeti, da se končajo stavke.

Seveda je tudi to zelo teoretično. Parlament lahko vpliva na delodajalce, ali če pogoji niso spremljivi za delavce, jih noben parlamentarni sklep ne more prisiliti, da bi se vrnili v suženstvo.

Vlada je posredovala in še vedno posreduje. Ali doslej je bila trma podjetnikov prevelika in očitno je, da enerzija vlade napram družbam ni bila taka kakor napram delavcem. Če se to ne izpremeni, bo vladno mešetarenje najbrže brezuspešno in delavstvo bo moralo dobojevati ta boj s svojimi lastnimi močmi.

Sobotne in nedeljske vesti javljajo:

Iz Londona. Na severnem Angleškem in v južnem Walesu je stavka železničarjev popolna, po srednjem Angleškem zelo obširna. Najmanj občutljiva je še na jugu. **London dobiva značaj vojaškega taborišča.** Po vseh parkih, po travnikih je utaborjeno vojaštvo. Na katedrali sv. Pavla imajo signalno postajo. Vsa javna poslopja so zasedena. Vsak vojak ima 100 ostrih nabojev.

V železniških središčih je zbranih 32.000 mož. Število stavkujočih je v soboto znašalo 250.000.

S postaje Marylebove ni odšel ne en vlak proti severu. Kolodvor je od 5. popoldne (v soboto) v temi. Na podzemeljski železnici vozi za silo nekoliko vlakov.

Trinajst londonskih kolodvorov je zaprtih. Osební promet iz predmestij je skoraj popolnoma ustavljen. Železnica North London je v soboto zjutraj ustavila vse vlake. Vesti z dežele javljajo, da se stavka silno razširja. Na mestni in južni železnici se je promet v soboto ustavil.

Z dežele, zlasti iz južnega Walesa se javlja, da se je primerilo mnogo slučajev sabotaže. Mnogo telefonskih in brzojavnih žic je porozanih; tuptam so porušene čuvajnice in signalne naprave.

London dela vtisk mesta, ki je v vojnem stanju. Nihče se ne spominja, da bi bil kdaj doživel enake razmere.

V Llanelli je prišlo do spopada stavkujočih, ki so po sili hoteli na kolodvor, z vojaštvom. Pehota je streljala. Dve osebi, ki nista bili v nobeni zvezi s stavko, sta mrtvi.

Mnogo ljudi se je oglasilo za policijsko službo. Med njimi so „ugledni“ advokati, zdravniki, bančni uradniki, i. t. d.; v predmestju Marylebone se je oglasil tudi neki lord.

Iz Liverpoola. Mesto je brez električne luči. Po hotelih svetijo s svečami. Tovarne, ki delajo z električno silo, so ustavile delo. Elektrarna je zastražena s konjatištvom. V mestu je velikanska draginja. 400 prostovoljcev se je oglasilo za policijsko službo.

Na Irskem stavka 4000 železničarjev.

V Cumberlandu je 12.000 premogarjev brez dela. Iz mnogih krajev javljajo, da so tovarne in premogokopi ustavili delo.

(Dalje glej „Zadnje vesti“).

Ljubljana in Kranjsko.

— **Tepčast zna biti „Slovenec“** včas tako, da se človeku skoraj ne zdi verjetno. Menda zato, da bi se pobahal s svojo lojalnostjo, se je v soboto spotaknil ob našo notico o prodajanju flotenferajnskih bonbonov. Da nam s to notico ni šlo za nikakršno „markiranje lojalnosti“, pokazuje že njena kratkost. Kadar bo treba pokazati našo revolucionarnost, ne bomo vprašali „Slovenca“ za dovoljenje. Ga ne potrebujemo. Ali tudi navdušenja za flotenferajne si ne bomo dali sugerirati od klerikalnega trobila. „Slovenec“, čigar patronu Šušteršiču je bilo 310 milijonov premalo za nove barke, seveda v svoji „demokratičnosti“ ne razume, da človeku z „dobrodelnimi nameni“ olišpano havziranje za marinizem lahko prešeda, tudi če ni ravno revolucionaren. Klerikalni list se navdušuje za barke, ker so to stopnice, po katerih se prihaja do ministrskih frakov in do ordenov. Ali kdor potrebuje takih okraskov na svojih patriotičnih prših, naj gleda sam, kako bo prišel do njih, ne pa, da se hoče prikupljati na račun ljudstva, ki niti ne ve, čemu ima kupovati bonbone. „Cesarske“ bonbone so jih imenovali, marinistični pa so bili. Če bi se kdo, ki ni tako „patriotičen“ upal na tak način zlorabljati cesarjevo ime, bi ga državni pravdnik hitro prijel za rokav.

— **Zahvala.** Velika ljudska veselica na vrtu „Nar. doma“ dne 6. t. m. o priliki izleta naših sodrugov iz Hrastnika, Trbovelj in Zagorja je nad vse pričakovanje dobro uspela. Do tega uspeha so v največji meri pripomogle vrle mlade naše sodruginje, ki so v šotorih veseličnim gostom z vsem potrebnim prav požrtvovalno stregle in prav pridno prodajale številke za srečolov. Podpisani odbor izreka najtoplejšo zahvalo za njih trud predvsem gđ. Marjeti Kanciliji, nadalje gđ. Ivanki, Pepci in Mici Žebre, Lenčki Jensenko, Ludmili Kotus, Lenčki Okorn, Fani Jankovič, Anici in Antoniji Zajc, Fridi Proft, Olgi Smrdu, Jožefi Medved, Fani Miklič, Mariji Jagodic, Ivanki Rozman, Pavli Erbežnik, Mariji Hirsch, Fani Kucler, Fani Erjavec, Angeli Kramar, Lojzki in Mici Planinšek, Stanici Semrat, Mariji Jančigaj, Mici Skala, Minki Smrekar, Fani Svetličič, Avgusti Banovec, Tončki in Fani Žirovnik, gospej Michler in gđ. Waller Mariji, Pepci Bizjak in Fani Štebi, končno tudi trdkci Meini, zagorski rudarski godbi, pevskemu odboru ter vsem cenj. sodrugom in sodruginjam, ki so na ta način sodelovali za slavnost in prispevali k tako lepemu izidu. — Podpisani odbor se vsem tem prav toplo priporoča še za vse enake prilike in se zanaša, da mu bodo vsi zadnji sodelovalci in sodelovalke ohranili svojo naklonjenost in stali s svojo vzgledno pridnostjo ob strani v dosego še mnogo tako lepih uspehov.

Osrednji odbor „Vzajemnosti“.

— **Pravila „Vzajemnosti“** je dež. vlada že potrdila. Osrednji odbor tem potom poziva vse odseke, da čimprej skličejo ustanovna članska zborovanja, da se konstituirajo v smislu novih pravil kot samostojne podružnice.

— **Za telovadni odsek „Vzajemnosti“** naj prigrasijo člani vstop z vpisom na „polo, ki je v ta namen razpoložena v društvenih prostorih.

— **Brzojavne žice zvezal.** Ko je te dni neki pleskar pleskal pri Mahrovi hiši zid, so mu pri tem delo ovirale brzojavne žice, za kar si je znal naglo pomagati. Zvezal je žice skupaj in delo neovirano nadaljeval. Pri tem pa ni vedel, da je bilo s tem vsako nadaljnje brzojavljenje ustavljeno. Osobje v poštni podružnici se je dva dni trudilo, preden je prišlo na oviro.

— **Umrli so v Ljubljani:** Ana Plochl, zasebnica, 78 let. — Marija Merzel, šivilja, 62 let. — Vencel Vocasek, slovenskega gledališča garderobar, 80 let. — Ivan Meglič, občinski ubožec, 58 let. — Matej Verbič, železniški voznik preglednik, 31 let.

— **Iz Borovnice.** Pri nas imamo „pastirja“, ki jo je primahal k nam z nekih hribov. Robat je tako, da cerkovnika kar v cerkvi, vpričo zbranega ljudstva, oklofuta. Leca se mu zdi najprikladnejši prostor za politične hujskarje zoper socialno demokracijo. Če bo možakar še kaj časa otrsela svoje neslanosti, mu bo treba vprichodnje posvetiti malo več pozornosti! — Vsem sodrugom priporočamo, da zahajajo v take gostilne, kjer jim je „Zarja“ na razpolago.

— **Konj ga je udaril.** V deželno bolnišnico so v soboto zjutraj z Gorenjskega pripeljali hlapca Jakoba Gogala, katerega je vojaški konj s kopitom udaril na čelo in ga težko telesno poškodoval.

— **Z Javornika.** Sluga katoliškega doma na Savi je prijel pero v roko in namazal dopis iz Javornika za „Našo moč“, da bi delavci iz Javornika mislili, da je dopis pisan od Javorniškega delavstva. V dopisu hoče nas Javorničane na hujskati zoper zidarje delavskih stanovanj. Pravi, da hočejo na Savi Zugwitz,

Schlesinger in Ogris postaviti hiše pod Možakljo, eno uro hoda od Javornika. Kakor so nam pa pripovedovali, je to načelstva bratovske skladnice, je to pristna katoliška laž, ker kje naj bi dotične hiše stale, o tem se v načelstvu niti razpravljalo ni, to morata pritrčiti tudi Krive in Brtoncelj. Ako se bodo hiše gradile, se bodo morale med Savo in Javornikom. Nadalje pravi zmedenec, da naj se može brat. skladnice brigajo, da se na Javorniku plače zboljšajo. Mi pa smo tega mnenja in vsak človek razen tepčastega in bedastega mazača mora vedeti, da brat. skladnica nima nič opraviti z regulacijo plač na Javorniku. Pri nas na Javorniku imajo klerikanci svojo „Jugoslovansko strokovno zvezo“, ona naj enkrat pokaže, da je res delavsko društvo. Pa kakor vse kaže, jo bo tako kmalu vrag vzel, ker že nima skoro nič več članov; ljudje so pač sprevredeli, da je to društvo samo rep klerikalne stranke. Se nismo pozabili, kako so ti osrečevalci naredili z delavcem Novakom, ki je bil njih član in od dela odpuščen. Se isti dan mu je klerikalni konzum na Savi odpovedal kredit, dasi je bil rezev v največji stiski z osmerimi otroci. Za danes dovolj! Savskim klerikalcem pa povemo, da nas Javorničanov ne boste farbali; vašo farško „Moč“ pa le sami berite, ker pri nas smo je že siti. Če ne bo miru, bomo pa še z drugimi stvarmi prišli. Ste razumeli?

— **Katastrofalen požar v Mokronogu.** V soboto se je vnelo česlo v Pencovi strojni v Mokronogu; ogenj se je vsled vetra s silno naglico razširil na vse strani in v kratkem času je vpepelil domalega ves trg. Plamen je prizanesel le nemnogim hišam okolo cerkve. Obširnejše poročilo objavimo jutri.

— **Zagorje ob Savi.** V soboto dne 19. t. m. se je ponesrečil v kamnolomu podjetnika A. Suligoj 24letni delavec Alojzij Potušek. Prvo pomoč mu je podelil dr. Jaklin in odredil, da se odda v deželno bolnico v Ljubljano. Ko so na železniški postaji nesli ponesrečenca na vlak, je nahrulil načelnik postaje spremljevalca ponesrečenca, češ če bo ležal, bo treba še nekaj plačati. Ravno v isti vlak so prinesli tudi v Litiji nekega ponesrečenega dečka, in ondodni načelnik je ponesrečencu brez preplačila odredil drugi razred. Kakšna razlika med načelnikoma, ki opravljata enako službo! — Ako še omenimo, da je pred kratkim gorel gozd južne železnice in je tam požarna bramba zastavila vse sile, da se ogenj omeji, pa se potem g. načelniku ni čisto nič mudilo spraviti orožje požarne brambe zopet v red in ni bilo slišati niti dobre besede iz ust tega strogega gospoda, tedaj menimo, da se že poznamo.

— **Idrija.** Javna občinska seja je v torek dne 22. avgusta v mestni dvorani ob pol 9. zvečer. Spored se je: 1. Dopolnilne volitve v mestno starešinstvo. 2. Dopolnilna volitev v ubožni odsek. 3. Zgradba nove mestne klavnice. 4. Opustitev prejšnjega dijaškega igrišča. 5. Razširjenje javne električne razsvetljave. 6. Slučajnosti. Nadomestna volitev je v obeh slučajih potrebna zaradi smrti sodruga Kokalja, ker je bil on doslej v tem zastopstvu.

Štajersko.

— **Köpenick na Štajerskem.** V Judenburgu na Štajerskem so zadnje dni dobili novega milijonarja v osebi Karola Šlemara, vojaka pri 17. lovskem bataljonu. Med lahkoverno purgarsko kliko se je naenkrat raznesla novica, da je dotičnik posedoval blizu poldrug milijon kron in celo mesto je začelo spoštljivo govoriti in se prilizujeno sukati okoli „zlatega teleta“. Med prvimi so bili kajpada ljudje iz takozvanih „boljših“ krogov, ki so mu bili na uslugo ne samo z bogatim kreditom, ampak tudi z nadopolnimi nevestami. Ampak „milijonar“ se je zadovoljeval z mlado lepoticco iz neke nočne kavarne in je z njo na račun kredita, ki ga je od vseh strani dobival, brezskrbno in razkošno vžival srečne ure milijonarškega življenja. Dne 13. avgusta se je pa po mestu naenkrat raznesla žalostna vest, da je milijonar ušel. Ali te žalosti je bilo kmalu konec. Zvedelo se je, da je „milijonar“ navaden siromašen prostak pri lovskem pešpolku in da je bil ves hrup in šum o njegovi dedščini drugo izdajanje spretno zamišljene köpenickijade. Na temelju odprtih dopisnic in razglednic, ki so Šlemarju po njegovem naročilu vsak dan čestitale na bogati dedščini, je postal milijonar, Judenburgovec pa osleparjeni lahkovernež.

— **Ponarejen denar** že dalje časa kroži na Spodnjem Štajerskem. Zlasti pogosto so ponarejeni petkronski in kronski novci. Kljub polizvedovanju orožništva se doslej še ni posrečilo priti na sled ponarejevalcem. Bržkone se izdelujejo ponarejeni novci v bližnji Hrvaški ter jih potem neka družba razpečava na Spod. Štajerskem.

Koroško.

— **Sumljivo obolenje.** Dne 18. t. m. je dospel z vlakom, ki prihaja ob 11. dopoldne iz Trsta v Celovec, tja tudi potnik, ki je spotoma zbolel s sumljivimi znaki. Poklicali so mestnega fizika, ki je odredil, da morajo bolnika takoj spraviti v bolnišnico. Sopotnike in

konduktarje so preiskali, pa jih potem kot popolnoma zdrave odpustili. Voz, v katerem se je peljal bolnik, so obdržali v Celovcu, da ga desinficirajo. Ali je zbolel potnik za kolero ali črevesnim vnetjem, se še ni moglo konstatirati.

— **Obesil se je** dne 13. t. m. v nekem gozdiču v Krivi vrbi delavec Josip Trumer iz tovarne za milo, ker se je bil skregal s svojo ljubico. Obesil se je za jermen.

Goriško.

— **Nepreviden advokat.** K večerajnji notici nam še poročajo: Odvetnik, ki se je po uradnih poslih mudil v Gorici, je svojo torbico izročil v naglici vratarju hotela „Central“, pa je mislil, da jo je dal knjigarju Wokulatu, ki biva v sosednji hiši. Wokulat se je branil, a mu ni nič pomagalo; izvršena je bila pri njem hišna preiskava. Svoje reči je dobil Lanza iz pisarne dr. Pavletiča, ki je nastanjena v hiši hotela „Central“.

— **Avstro-ogrska banka** otvori tu v kratkem svojo filijalko. Stavbišče v ta namen je že kupljeno poleg nemške šole.

Trst.

Med dopisi.

Kdor ima pogum, pa čita dopise, ki jih priobčuje tržaška gospa „Edinost“, zve marsikaj, kar se „Edinost“ boji objaviti na prvi ali drugi svoji strani. V petek je priobčila dopis iz Črnikala v Istri. Tam opisuje dopisnik revščino istrskega kmeta. Pravi, da so v Istri uničeni skoro vsi poljski pridelki, deloma vsled suše in burje, deloma pa vsled toče, vinogradi pa vsled trtne uši. Nadalje pravi dopisnik, da se vsem tem nesrečam pridružuje še davčni eksekutor, ki ruhi kmetu živino — če jo sploh najde. Nato pravi: „Kaj naj počne zapuščen kmet? Kje je toraj iskati vzroka draginji? Navaden človek razume, da je zadnje vprašanje spravljen po sili v dopis. Zakaj bolj razumljivo bi bilo, ako bi se bil dopisnik vprašal, kje naj se poiščejo vzroki splošnega slabega stanja kmetov. Toda dopisnik ali uredništvo je vrinilo vprašanje o draginji baje zato, ker je hotelo opravičiti glasovanje istrskih narodnih poslancev proti uvažanju argentinskega mesa.

In peto leto so že poljski pridelki na tak način skoro uničeni. Pa se narodni istrski poslanci še vedno niso pobrigali, da bi pomagali temu res popolnoma zapuščenemu kmetu!

Potem pripoveduje dopisnik, da so morali kmetje prodati živino radi pomanjkanja krme. Ampak zakaj ne bi „Edinost“ tudi povedala, kdo je kriv, da nimamo krme. Če so meje zaprte, pa ne more k nam nič, tedaj ne more k nam niti krma za živino. In če doma nimamo dovolj krme, tedaj je naravno, da je mora zmanjkati in kar je je, je za navadnega kmeta predraga. Draga pa ni zato, ker se od doma ne pridela, ampak zato, ker se od zunaj noče pustiti k nam. In dokler bodo Laginja, Mandič et comp. glasovali proti odprtju mej, bo drago meso in draga krma. Delavci in kmetje bodo morali drago plačevati živila in kmet bo moral blago prodajati, ker ne bo mogel kupovati drage krme.

Kakor s krmo je tudi z drugimi živili. Da se jih ne pridela dovolj za avstrijsko prebivalstvo sploh, je znano. Ampak če se jih ne pridela, ni treba, da bi zaradi tega stradali in drago plačevali, kar je sploh na prodaj. Naj se odpro meje. Čemu je treba okoli Avstrije zidati kitajski zid? Kdo ima korist od tega, da so meje zaprte? Kmetje ne, zlasti ne istrski, ki ne pridelajo nič, ergo ne morejo nič, ne drago, ne po ceni prodajati. Plačati pa morajo sami drago, ako hočejo jesti.

Torej se je izkazalo, da smo imeli mi prav, ko smo trdili, da je laž, ako se hoče dopovedovati, da imajo kmetje korist od zaprtih mej. Meje so zaprte, pa trpe kmetje in se jočejo ob revščini prav tako kakor delavci. Ampak čeravno se je dopis vjemal resnici odgovarjajo, ga je hotela „Edinost“ izrabiti v protidelavske namene, pa se ji ni posrečilo. Med vrsticami je povedala, da so bili njeni priljubljeni poslanci pač prepričani, da bodo tudi kmetu škodovali, ako bodo glasovali proti argentinskemu mesu in sploh proti otvoritvi mej. Pa so vendar glasovali, ker so hoteli koristiti veleagrarcem. Nad svojimi poslanci naj bi se „Edinost“ in njeni dopisniki zgražali in tem naj dopovedo, naj vendar enkrat začno z resnim delom, ne za narod, ki živi v „Narodnih domih“ in v glavah voditeljev, temveč za živi proletarski slovenski in hrvaški narod, s katerim pa nimajo niti toliko uamljenja, kolikor krokodil s svojimi žrtvami.

— **Velik požar.** V soboto ob 10. zvečer je nastal na velikanskih lesnih skladiščih pod Škedenjem ogenj, ki se je naglo širil. Mestna požarna bramba, gasilne straže iz Lloydovega arzenala, iz Stabilimenta Technico in iz vseh industrijskih zavodov St. Andrejskega okraja so prihiteli na pogorišče, ali ogenj je tako hitro požiral izsušeni les, da je bilo cele ure vse delo zaman in se je bilo bati prave po-

žarne katastrofe. Vnelo se je na skladišču bratov Segré, odtod je ogenj preskočil na skladišče tvrdke Gerslach. Plamen se dvigal na škedenjski hrib. Vse nebo je žarelo in odsev se je videl po vsem mestu in po okolici. Na tisoče ljudi je hitelo v avtomobilih, vozovih, na kolesih in peš gledat grozno krasni prizor. Ker so v bližini zavodi Stabilimenta, tovarne za olje, tovarne za juho, plinarne itd. je bila nevarnost velika. Na vso srečo ni bilo vetra. Požarnim brambam je prišlo vojaštvo na pomoč. Tudi mornarji z grške ladje Amphitrite so pomagali gasiti. Združenim močem se je po sila napornem delu okrog 1. ponoči posrečilo lokalizirati ogenj. Pogorišče obsega 3600 četvornih metrov. Zgorelo je tudi dvanajst vagonov lesa, ki so ga vžgale iskre. Škodo cenijo na milijon kron.

— **Otrok zgorel.** G. I. Arhar, učitelj na tukajšnji pripravnici si je pod Sv. Križem ob morskem obali zgradil hišico iz lesa, kjer je bival med počitnicami s svojo rodbino; soprogo in dvema otrokoma. V sredo okolo 5. popoldne je triletni Bogdan spal v hišici, dočim so ostali bili zunaj na polju. Pred hišico je bil velik kamen, na katerem je rodbina kuhala. Bržkone je veter zanesel gorečo iskro proti leseni koči, ki je bila v nekoliko minutah v plamenu. Mali Bogdan je zgorel v koči. Našli so ga vsega poogljjenega. — Od druge strani nam pa poročajo, da je kočjo nalašč zažgal neki poljski čuvaj, ki so ga baje že aretirali.

— **Nesreča.** 33letni zidar Alojzij Spada v Trstu je padel v prosti lukii s haugarja kakih 6 metrov globoko in se težko poškodoval. Prepeljali so jo v bolnico.

— **Polizkušen samomor.** 56 letna Marija R., stanujoča v Trstu, ulica Caserma, ki že dalje časa bolega na neozdravljivi bolezni, je hotela umreti. Zaprla je vrata in okna ter užgala ogelje in legla v posteljo. Ko so domači vstopili v njeno sobo, so jo dobili nezavestno. Prepeljali so jo v bolnico.

— **Dva strela v trebuhu.** Poročali smo, da so sprejeli pred nekaj dnevi v tržaško bolnišnico kmeta Karla Kozloviča, ki je imel dva strela v trebuhu, ki si jih je bil sam izprožil, ko je neprevidno ravnal z orožjem. Predsinočnjem je podlegel svojim poškodbam.

Delavsko gibanje.

Stavka zidarjev.

(Konec.)

Tako je torej nastala stavka, ne po krivdi delavcev in njih voditeljev, temveč vsled trdovratnosti delodajalcev oziroma njih organizacije, ki se je ravno v tem času ustanovila. Od tega dneva se stavka nadaljuje, in delavcem ne prihaja niti na misel, da bi se vrnili na delo, dokler delodajalci ne odstopijo od svojih zahtev in ne privolijo v naše zahteve. V vseh sedmih tednih baje se nismo niti enkrat sešli z delodajalci.

Mi mirno čakamo, da nas povabijo. Delodajalci so v tem času porabili že vsa sredstva, ki so jih imeli na razpolago. Stavkokaže iščejo po vseh krajih. Posebno se odlikuje stavbinska družba „Union“. Ali vsi skupaj so imeli smolo, kajti krumirjev niso našli. Edino srečo so imeli med Slovenci na Spodnjem Štajerskem, kjer so dobili — na priporočilo ljubljanskega „Slovenca“ (kateri je največ reklame delal za krumirje) kakih 40 zidarjev, kateri morajo delati kot sužnji pod varstvom policije. Ker niso mogli dobiti zadostnega števila stavkokažov, so začeli delodajalci pritiskati na policijo in na glavarstvo, da naj terorizirata stavkajoče delavce. In res je policija takoj pričela pritiskati na stavkajoče. Ni jim pustila več kontrolirati pri prihodu vlakov in parnikov. V enem tednu je bilo 20 zidarjev zaradi malenkosti aretiranih in obsojenih na večdnevni zapor. Tudi to ni nič izdalo, zakaj stavkajoči so se izogibali, da niso prihajali v stiko s policijo. Pretekli teden pa se je zgodilo — po naročilu od izvestne strani — nekaj, kar obsoja vsa javnost in mi prvi. V sredo 9. t. m. ob pol 5. zjutraj je bila vržena b o m b a v prenočišče s t a v k o k a z o v, ki delajo pri družbi „Union“. K sreči ni napravila hujše nezgode, le nekaj šip je razbila; stavkokaži so začeli kričati od strahu kakor norci in so zbudili vse prebivalstvo v okolici. Na vse zgodaj je policija planila na stavkajoče in aretirala vsepovprek, a pozneje je morala vse izpustiti, ker so bili nedolžni. Tudi ta atentat, katerega hoče policija in ljubljanski „Slovenec“ zvaliti na pleča stavkajočih, se jim ni posrečilo. Zgodilo se je obratno, da je več krumirjev že tisti dan odšlo, in nekaj pa jih je šlo v soboto, tako da smo ostali skoraj brez krumirjev. V petek pa je glavarstvo napovedalo, da bo izgnalo vse stavkajoče, ki niso pristojni v Pulj, ako se v 24 urah ne vrnejo na delo, čeravno glavar dobro ve, da dobivajo stavkajoči od svoje organizacije redno podporo in da jim ni treba beračiti in ne krasti, kakor je trdil glavar. V soboto zjutraj je prišel v Pulj poslanec sođr. Oliva, ki je glavarju povedal, kar mu je šlo, da je takoj postar bolj krotek in da je svoj namen opustil. Izgnal je samo enega italijanskega zidarja. Tako smo nastopili osmi teden baie v

popolnem prepričanju da zmagamo. Situacija je danes takšna, da ne moremo soditi, kdaj stavka konča. Pripravljeni pa smo na skrajni boj. Stavka stane zvezo dosedaj nad 20.000 kron, ali to nič ne da, samo da zmagamo. Žal nam je le to, da so bili krumirji slovenske narodnosti. Ali pride čas, ko se bodo tudi oni izpametovali. O nadaljevanju stavke bomo poročali.

— **Štrajk v knjigovozništvu in kartonaži g. Iv. Bonača v Ljubljani** še vedno traja in to že šesti teden, in sicer zaradi . . . močnatosti gg. Bonača in njegovega sina rezervnega častnika obenem vodje očetove kartonaže. Kakor smo že poročali, je bilo delavstvo primorano stopiti v stavko, a ne zaradi novih zahtev, kakor je neresnično trdil g. Bonač, nego le, ker imata gg. Bonač in njegov prokurist (sin) prekratek spomin, da bi vedela, kaj sta podpisala l. 1907, odboru knjigovoznega društva. Vsi ljubljanski principi se ravno po pogodbi, še taki, ki niso tako dobro situirani kakor g. Bonač. In tak mož, to moramo danes še posebej naglašati, je kandidiral zadnjič v ljubljanski občinski svet, in sicer v tretjem razredu, kot kandidat delavskega razreda. Delavci, iz takega slučaja lahko razvidite, kako hinavski so ti ljudje: kandidirajo kot prijatelji delavstva, v svoji delavnosti, pa še napram svojim delavcem ne drže dane besede. Škandal, da imamo take ljudi na svetu in da taki ljudje igrajo še razne rodoljubarske uloge.

ZADNJE VESTI.

Državni zbor.

Dunaj, 20. avgusta. V poučenih krogih sodijo, da se snide državni zbor začetkom oktobra.

Češko-nemška sprava.

Praga, 21. avgusta. Začetkom prihodnjega meseca bo knez Thun nadaljeval svoje neobvezne konference z voditelji čeških in nemških strank, ki se dotlej vrnejo z dopustov.

Thun za narodno spravo.

Praga, 20. avgusta. Namestnik knez Thun je zadnje dni pri raznih prilikah z močnim naglaskom povdarjal potrebo narodnega sporazuma na Češkem. V češkem in v nemškem gledališču se je udeležil slavnostnih predstav ob priliki cesarjevega rojstnega dneva. V češkem gledališču ga je sprejel intendant dr. Pinkas, v nemškem pa intendant dr. Hermann. Thun je obema odgovarjal, da bi bila narodna sprava v deželi najtoplejša cesarjeva želja. Drugi dan je bila pri njem deputacija občinskega sveta z županom. Tudi tej deputaciji je Thun govoril v enakem smislu. To se je ponovilo, ko je prišla deputacija trgovsko-obrtniške zbornice naznanjat namestniku čestitke za cesarja. Tudi njej je Thun odgovarjal s podobnimi besedami. Češko in nemško časopisje se jako obširno bavi s temi izjavami.

Uvoz rumunskega mesa v Avstrijo.

Bukarešt, 21. avgusta. Tukajšnje časopisje poroča, da se 27. t. m. odpelje večja množina mesa na Dunaj. (Kakor znano Rumunija vsled pomanjkanja živine ne more izvažati niti tistega kontingenta, ki ji je v trgovinski pogodbi z Avstro-Ogrske zagotovljen.

Profesor Sness.

Šopronj, 20. avgusta. Znani učenjak Edvard Sness je danes na letovišču v Marczfalvi praznoval svojo osemdesetletnico. Ob tej priliki ga je prišlo mnogo deputacij pozdravit in mu čestitati. Baron Gautsch in naučni minister Stürgkh sta mu brzojavno čestitala.

Požar v Škedenju.

Trst, 21. avgusta. Požara v Škedenju doslej še niso pogasili.

Gozdni požar.

Ischl, 21. avgusta. Na Scharfbergu pri Ischlu so se vneli mladi nasadi; ognja doslej še ni bilo mogoče pogasiti in se vedno bolj razširja.

Špionaža.

Zakopane, 20. avgusta. Tukaj so prijeli tri dijake iz Varšave, ki so osumljeni, da so na Gališkem špionirali.

Nesreča z avtomobilom.

Dunaj, 20. avgusta. Na Kolowratringu je snoči avtomobil št. 845, ki je na razpolago pasažirjem, povozil osemletno Ana Rutrich, ko je hotela z materjo prekorčiti cesto. Umirajočega otroka so prepeljali v bolnišnico. Tudi nekega 64letnega trgovca je avtomobil vrgel ob tla in lahko poškodoval.

Trgovec z dekleti.

Černovice, 20. avgusta. Včeraj so tukaj prijeli nekega Sem Ramsana iz Filadelfije, ko se je hotel z desetimi dekleti odpeljati v Hamburg. Sem Ramsan je znan trgovec z dekleti in je že na stotine deklet speljal v bordele. Išče ga policija raznih ameriških držav

Naročajte, ponudite, zahtevajte in pijte samo Tolstovrško slatino,

ki je edina slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kislina voda. Od vsakega zaboja plača podjetje v narodne namene in organizacije 20 v, kamor naročnik določi. Naslov: Tolstovrška slatina, pošta Guštanj, Koroško, kjer je tudi gostilna, letovišče in prenočišče. Svoji k svojim!

Kolera v Trstu.

Trst, 21. avgusta. Doslej se ni pojavil noben nov slučaj kolere.

Trst, 21. avgusta. Mestni magistrat razglasi, da bo ljudsko kopališče pri Lanterni odsej odprto za vojaške vsake popoldne med 4 1/2 in 5 1/2.

Kolera.

Dočim se je v Trstu položaj tako zboljšal, da se sme kolera smatrati za zatrto in se tudi v Istri ni pojavil noben nov slučaj, prihajajo iz drugih krajev vesti o posameznih sumljivih slučajih. O resni nevarnosti pač ni nikjer govora, vendar pa je povsod treba previdnosti in strogega ravnanja po navodilih, ki so povsod izdana in objavljena. V Avstriji so slučaji osameli in kakor kaže izkušnja, se bolezni povsod hitro zatirajo, kjer se ne zatajuje. Zelo resen pa je položaj v Turčiji. Zadnje vesti javljajo:

Dunaj. V petek večer je potekla petdnevna opazovalna doba za tiste osebe, ki so bile v dotiki z umrlo Alojzijo Schwendt. Preiskava odpadkov je dognala, da so vsi zdravi. Tri osebe so izpustili že v petek, ostale tri pa v nedeljo iz opazovanja.

Payerbach. V soboto je nastala v osebnem vlaku št. 34, ki vozi proti Dunaju, velika panika. Pred postajo Mürzzuschlag je neka iz Trsta prihajajoča žena obolela. Ker so bili znaki sumljivi, so dotični voz v postaji zaprli, vsem potnikom, ki so bili v njem, so pa naložili, da se peljejo vsled izoliranja in opazovanja do Dunaja. To je potnike silno razburilo. Na nerazjasnjen način so prišli v Payerbachu še štiri potniki v ta voz. Ko so zvedeli kaj da je, so se ustrašili. Dva potnika sta med vožnjo skočila skozi okno in obležala z različnimi poškodbami. Na Dunaju so vse potnike tega voza izolirali, voz pa desinficirali.

Maribor. Žena mestnega svetovalec Hobacherja, ki je bila par dni v Beljaku in tam jedla laško grozdje, je obolela. Zdravnik je konstatiral azijsko kolero. Vse osebe, ki so prišle z njo v dotiko, so izolirali.

Reka. Sedemletni deček Anton Zoržetić, ki je v petek prišel v bolnišnico, je po noči umrl. Sedemindeset oseb, ki so bile z njim karkoli v dotiki, so oddali na opazovanje. Preiskava dejstev ni dognala kolere, pač pa je konstatirala kolero pri Frančiški Pilepić.

Solun. Večina prebivalstva iz Peči se je utaborila po sosednjih hribih. V sled tega pojema kolera. V mestu so umrle 4 osebe. V Djakovu so umrli 4 vojaki. V Skoplju sta umrli dve osebi, v Monastiru dve oboleli, ena umrla v Valuni jih je 18 obolelo, med temi 6 umrlo. v San Giovanni di Medua 22 obolelo, od teh 11 umrlo, v Novem Pazaru 17 obolelo, od teh 8 umrlo, v Zjenici 9 obolelo, od teh 4 umrli. V Solunu ni nobenega novega slučaja.

Carigrad. V soboto se je dognalo 42 novih slučajev, med temi 9 smrtnih. Deset je prej obolelih oseb je umrlo.

Angleška generalna — stavka končana.

London, 21. avgusta. Generalna stavka železničarjev je končana; po iniciativi vlade bo poseben odbor sestavljen iz delavcev in delodajalcev obravnaval vsa sporna vprašanja.

London, 20. avgusta. Pretečeno noč so bili med stavkujočimi in policijo veliki izgredi. Pred centralnim kolodvorom se je razpočila bomba, ki je ubila tri delavce.

Nemški socialistični kongres.

Berolin, 20. avgusta. Volilni okraj Vratislava, Teltov Breskov, Stuttgart in Solingen so vložili predlog, da se postavi na dnevni red letošnjega strankinega zbora, ki se snide dne 10. septembra v Jeni, kot posebna točka zunanja politika. Pri tej točki se pričakuje obširna razprava o maročanskem vprašanju. Znani sodrug Maurenbrecher, sotrudnik revije „Sozialistische Monatshefte“, ki pripada revizionistični struji, predlaga posebno resolucijo, ki pravi: „Nemška socialna demokracija smatra slejkoprej za svojo najvažnejšo nalogo v zvezi z zunanjimi bratskimi strankami nastopati za mirno in trajno izravnanje mednarodnih sporov. Dokler ni dosežen sporazum, bo nemška socialna demokracija v zvezi z ostalimi deli nemškega naroda nasprotovala vsem poizkusom drugih kolonialnih držav, da še bolj enostransko povečajo svoje že nerazmerno dragocene vplivne sfere z daljšim raztezanjem posesti ob sistematičnem preziranjem nemških gospodarskih potreb. Kajti s tem bi se okrožje nemškega narodnega gospodarstva neznosno vtisnilo in prepričala kulturna povzdiga nemškega delavca. Kolikor nemška diplomacija ne zasleduje drugega cilja, kakor da prepreči preziranje nemških gospodarskih interesov od strani angleške in francoske diplomacije, kolikor torej služi njen na-

stop samo upravičeni obrambi skupnih interesov nemškega gospodarskega življenja, nima nemška socialna demokracija nobenega povoda da bi prenesla svojo opozicijo z notranje tudi na zunanjo politiko vlade“. Poučeni krogi v stranki so prepričani, da ta resolucija ne bo sprejeta, zlasti zato ne, ker bi se posebno zadnji odstavek lahko napačno razumel in tako tolmačil, kakor da hoče socialna demokracija nemški diplomaciji izrekat zaupanje, četudi omejeno. S tem je deloma v zvezi predlog, ki ga je organizacija okraja Göppingen podala k točki: Agitacija proti militarizmu. Ta predlog obžaluje, da ni strankino vodstvo porabilo maročanske pustolovščine za enotno akcijo v prid svetovnemu miru. — O bodočih državnozborskih volitvah bo poročal Bebel.

Kolera v Macedoniji.

Solun, 21. avgusta. V Valon je obolelo 14 oseb za azijsko kolero; 5 jih je umrlo.

Rusko-nemška pogodba.

Peterburg, 20. avgusta. Včeraj se je tukaj podpisala rusko-nemška pogodba, s katero Nemčija Rusiji priznava posebne interese v Perziji. Rusija pa izreka, da ne bo ovirala zgradbe bagdadske železnice in da bo svoje nameravane proge v severni Perziji priključila tej železnici.

Mohamed Ali.

Teheran, 20. avgusta. O umoru Mohamed Alija ni nobenih vesti.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Zahvala.

Za vse dokaze sočutja ob boleznih in prerane smrti gospoda

Matevža Verbiča

preglednika vozov c. kr. priv. juž. železnice bodi na tem mestu izrečena vsem prijateljem in znancem pokojnika naša iskrena zahvala. Zlasti se zahvaljujemo g. načelnikovemu namestniku kurilnice kakor tudi ostalemu železniškemu uradništvu in osebju na častni udeležbi pri sprevodu, za krasne vence, in za ganljive žalostinke pevskega odseka „Vzajemnosti“.

V Ljubljani, 19. avgusta 1911.

Žalujoci ostali.

Danes, 20. avgusta sem zopet odprl

:: mesarijo. ::

Postrežba točna in solidna.

Za obilen obisk se priporoča

Križanec Blaž

mesar in gostilničar v Zagorju.

Danes in vsaki dan
v park-hotelu

≡ TIVOLI ≡

po dva koncerta Slovenske
Filharmonije.

Začetek ob 1/2 4. pop. in ob 1/2 8. zvečer.

Vstop prost.

Restavracija „International“
na Resljevi cesti št. 22

v neposredni bližini južnega kolodvora.

Vedno sveže pivo, dobra dolenska vina kakor tudi gorka in mrzla jedila.

Na razpolago je vrh s kegličem in vsi slovenski, nemški, italijanski delavski listi. Shajališče sodrugov!

Na prijazen poset vabi

Marija Petrič,
gostilničarka.

Laška in dunajska

kuhinja

Šelenburgova ul. 7

nasproti glavne pošte.

Vsak čas se dobe mrzla in gorka jedila, zmiraj sveže morske ribe in izvrstno in ravno došlo vino „Brioni“.

Sprejme se abonente na kosilo in večerjo.

V prenovljenih prostorih in pod novim ravnateljstvom se priporoča sl. občinstvu za obilen obisk.

Službo tajnika

za strokovno tajništvo pri Zvezi strokovnih društev v Ljubljani razpisujemo do 25. avgusta 1911.

Nastop službe meseca septembra; plača po dogovoru. Prednost imajo kompetenti iz delavskih vrst. Ponudbe (le pismene) z dokazili glede dosedanjega delovanja in strokovnih organizacijah, znanja vsaj obeh deželnih jezikov, poznavanja domačih razmer in primerne sposobnosti za to službo sprejema do omenjenega dneva načelnik Zveze; Ivan Milnar, Ljubljana, Franciškanska ulica 8.

Milko Krapeš,

urar in trgovec, zaprisežen

Zahtevajte najnovejši ilustrirani cenik, ki je ravno izšel in ga pošiljam poštne proste.

cenilec v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3. - - - - -

P. n.

S tem se usojam javljati, da sem svojo **spedijsko trgovino** z današnjim dnem **opustil**.

Ves inventar sem prodal tvrdki

Spedijska in komisijska tvrdka „Balkan“

d. z. o. j.

Podružnica v Ljubljani — (Centrala v Trstu)

in bo ta družba tudi vsa tekoča opravila izvršila v svojem imenu in na svoj račun.

P. n. naročnikom se najtopleje zahvaljujem za izkazano mi zaupanje in prosim, naj to naklonjenost v polni meri blagohotno ohranijo tvrdki „Balkan“.

Z velespoštovanjem

J. Škerlj.

ANTON BAJEC

cvetlični salon

Ljubljana, Pod Trančo št. 2.

Velika zaloga suhih vencev

Izdelovanje šopkov in vencev, trakov z napisi itd. Zunanja naročila izvršuje točno.

Vrtnarija je na Tržaški cesti.

Brzjavni naslov: BAJEC, Ljubljana.